

ШКІЛЬНІ ПОВІСТІ ВСЕВОЛОДА НЕСТАЙКА: ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ

Анотація.

У статті окреслено основні стилетворчі чинники: світогляд митця, його характер, життєва позиція, естетичний ідеал, уподобання, захоплення, обдарування. творчий метод Всеволода Нестайка. З'ясовано також основні риси індивідуального стилю письменника на прикладі шкільних повістей: гумористична тональність розповіді, майстерно витворений світ пригод, таємниць і загадок, оригінальна композиція, нестандартність образів-персонажів, самобутність нарації, жива нештампована мова та ненав'язливий виховний потенціал.

Ключові слова: стилетворчі чинники, індивідуальний стиль, жанр, тематика, композиція, часопростір, шкільна пригодницька повість в оповіданнях, Всеволод Нестайко.

Всеволод Нестайко — класик дитячої літератури, автор 30-ти різножанрових художніх текстів: повістей, оповідань, казок, п'єс для дітей різного віку. Найпопулярніші з них — трилогія «Тореадори з Васюківки», повісті-казки «В країні Сонячних Зайчиків», «В країні Місячних Зайчиків», «Незвичайні пригоди в лісовій школі», шкільні повісті «Одиниця з обманом», «П'ятірка з хвостиком» (у новій редакції «Дванадцятка з хвостиком»). За останні творчі десятиліття письменник створив більше десятка нових талановитих текстів: повість «Супер «Б» з «фрикадельками», збірку детективів «Таємничий голос за спиною», повісті «Казкові пригоди Грайлика», «Чарівний талісман», повісті-казки «Чорлі», «Чарівні окуляри», детективну казку «Ковалі Щастя, або Новорічний детектив», продовження популярної повісті «Найновіші пригоди Косі Вуханя та Колька Колючки», «Дивовижні пригоди незвичайної принцеси» та ін. Тематичне і жанрове розмаїття свідчить про різнобічність таланту і невичерпність творчого потенціалу автора.

Про творчість Всеволода Зіновійовича написано десятки критичних статей, оглядів (В. Дончик, В. Костюченко, В. Неділько, Б. Чайковський, Ю. Ярмаш, Ю. Ячейкін), методичних розробок (Л. Башманівська, І. Возняк, Н. Головецька, Т. Караменова, Л. Мандзій), у яких розкрито різноаспектні особливості (жанр, персонажі, мова) окремих творів: знаменитої трилогії, казкових творів, повістей «Одиниця з обманом» та «П'ятірка з хвостиком». Проте творчість митця такого масштабу чекає свого дослідника, оскільки уже давно назріла монографічна праця, присвячена Всеволоду Зіновійовичу.

Мета цієї наукової розвідки — це спроба окреслити індивідуальний стиль Всеволода Нестайка на прикладі шкільних повістей.

Проблемі ідіостилію нині приділяється виняткова увага у літературознавстві [6, 7], оскільки саме в особливостях творчої манери криється талант майстра. Завдання дослідника — не тільки визначити стильові домінанти у конкретних творах, а й проаналізувати стилетворчі чинники. До таких чинників належать світогляд митця, його життєва позиція, естетичний ідеал, творчий метод, фольклорні та літературні традиції, родові та жанрові закони [3]. Додам, що важливим у формуванні стилю є індивідуальність митця: характер, вдача, естетичні уподобання, захоплення, обдарування. Це обов'язково позначається не тільки на манері письма, а й на виборі теми, жанру, тональності розповіді. Таким чином, завдяки поєднанню об'єктивних і суб'єктивних чинників формується індивідуальний стиль.

Отже, для з'ясування особливостей стилю Всеволода Нестайка необхідно проаналізувати біографічні дані, автобіографію, численні інтерв'ю з письменником і на першоджерельній основі зробити висновки про грані особистості, які цікаві в контексті означеного питання. З інтерв'ю кореспонденту газети «День» дізнаємося про непосидючу вдачу, неспокійний характер, про дитячі мрії Нестайка стати капітаном далекого плавання або письменником (але перше бажання було значно сильнішим, і не реалізувалося через зорову ваду — дальтонізм), про захоплення пригодницьким творами Марка Твена, Джека Лондона, Жуля Верна, Миколи Трублаїні, Бориса Житкова [2]. Ось кілька висловів Нестайка: «Я не люблю сумувати! Бог мені дав гумор, і я тримаюся за цей гумор, тримаюся за доброту і милосердя, які успадкував від своєї священицької родини»; «Взагалі, я вважаю, що дитяча дружба — це щастя. Якщо це вірна дружба, вона зберігається на все життя...»; «Всі діти в чомусь здібні, талановиті, вони дуже різні і чимось дуже цікаві. Але, як на мене, є недолюблені, ті, яким недодали уваги в дитинстві. Але саме від дорослих залежить, кого вони виростять і чи будуть їхні діти успішними і щасливими»; «Ось дивно: якщо ти зробиш людині добро, вона стає тобі приємною»; «Я пишаюся, що не вийшов із дитинства, що зберіг дитячу душу. Це підтримує мене в нашому жорстокому світі і дає сили творити»; «Дітям обов'язково потрібні позитивні емоції. Тільки оптимісти зможуть будувати вільну незалежну державу» [1]. Усе це свідчить про оптимістично-гумористичний світогляд, веселий характер, захоплення романтикою мандрів і пригод, а також про найцінніший дар дитячого письменника — любов до дітей і відчуття їхнього світу.

Те, як почав свій шлях Нестайко-письменник, читаємо у його спогадах: «А коли я став по-справжньому дорослим, мені страшенно захотілося повернутись назад у дитинство — догратися, досміятися, добешкетувати... Вихід був один — стати дитячим письменником. Так я й зробив. І, пам'ятаючи

своє невеселе дитинство, я намагався писати якомога веселіше. Написав я чимало книжок...» [4].

Улюблена тематика творів Нестайка — пригоди, дитинство і школа. Щодо жанрів, то можна говорити про їх розмаїття, але найбільш популярний — пригодницька чи казкова пригодницька повість. В останні десятиліття Нестайко спробував себе у жанрі пригодницько-фантастичної повісті («Чарівний талісман»). Окрім пригодницьких, Нестайко написав кілька повістей в оповіданнях: «Одиниця з обманом», «П'ятірка з хвостиком» (у новій авторській редакції «Дванадцятка з хвостиком») та «Супер «Б» з фрикадельками», які за проблемами і тематикою можна означити як шкільні.

Усі ці твори Нестайка мають оригінальну композиційну будову, гумористичний характер оповіді, колоритних персонажів, багату мову.

Нестайко — майстер композиції. Особливість побудови шкільних повістей у тому, що вони мають обрамлення: перше та останнє оповідання — знайомство з класом загалом, усі інші — розповіді про членів цього колективу. Частина повісті перебувають в умовних часових та просторових взаємозв'язках, оскільки події відбуваються без конкретної вказівки на якусь послідовність чи причинно-наслідковий зв'язок. Віртуозність Нестайка виявляється у поєднанні різних прийомів розгортання композиції: від загального до часткового і навпаки (в межах кожної із повістей). Оповідання мають цілком конкретне завдання: розкрити через один епізод характер, звички, вади і позитивні якості учня — представника колективу, його частинки. Але коли у повісті «Одиниця з обманом» автор поступово розкриває колектив 5-Б, показуючи персонажів у різних життєвих ситуаціях — морального вибору, побутових, іноді, ризикованих, то у творі «П'ятірка з хвостиком» («Дванадцятка з хвостиком») Нестайко знайомить читача з класом, де навчається школяр, який зробив неординарний і благородний вчинок, але побажав залишитися невідомим. І от ця таємниця має розкритися у процесі оповідей: хто ж міг таке вчинити із учнів 5-А класу. Ще одна важлива деталь: за справді гідний вчинок на парті учня чи учениці з'являвся аркуш зі шкільного зошита з оцінкою — п'ятіркою з хвостиком — від невідомого оцінювача. Учні міркують: кожен з їхнього класу міг так вчинити, а чому — пояснення в кожному наступному оповіданні. Тому назви оповідань — це імена та прізвища учнів 5-А і 5-Б класів. Цим автор натякає на значущість і особливість кожного з однокласників. Основна інтрига – з'ясувати, хто ж міг бути тим таємничим добродієм, що знайшов сумку з грошима і відніс у міліцейський відділок, навіть не назвавшись. Такий композиційний прийом утримує увагу читача в напрузі й одночасно знайомить з особистостями, дуже різними, зі своїми вадами і позитивними якостями. Усі оповідання мають сюжетно завершену лінію, а випробуван-

ня, пригоди персонажів за масштабами не виходять за рамки побутових, шкільних київських буднів.

У повісті «Супер «Б» з фрикадельками» кожне оповідання — це пригода, їх одинадцять. У назвах відображено тему й одночасно, суть пригоди, яка трапилася зі всім класом або з його окремими учнями.

Час і простір обумовлюється жанром та темою: це події в школі і поза школою, тобто період навчання і дозвілля. Події у школі зазвичай пов'язані з нетиповими ситуаціями на уроках («Вовка Онищенко»), перервах («Гриша Гонобобель і Антоша Дудкін, або Надкушений пиріжок», «Фігура»). Події (найчастіше пригоди) поза школою відбуваються на подвір'ї біля будинків, де живуть школярі («Павлик Назаренко і Тимко Довганюк», «Валя Тараненко»), за межами міста («Макароніна», «Капітан Буль та Боцман Вася»), у Ботанічному саду («Дениско Черногуз») протягом чітко означеного часу в межах навчального року. Тобто йдеться про локальний простір — безпосереднє місце пригод та локальний час, коли події чи пригоди відбуваються. Ніякого взаємозв'язку між ними немає, оскільки кожне з оповідань розкриває характерну особливість одного чи кількох персонажів. Одні й ті ж герої з'являються в різних оповіданнях. Характер увиразнюється, а іноді персонаж зазнає певного виховного впливу і змінюється (як правило, у позитивний бік). Кожне оповідання присвячене одній події, що відбувається протягом одного дня. Пригоди — наслідок ідей однокласників.

Проблеми, які піднімає письменник, серйозні і глибоко закорінені в морально-етичних засадах і нормах. У повісті «Супер «Б» з фрикадельками» автор продовжив свою традиційну розмову з читачем про несхожість дітей, про роль батьків у їхньому формуванні як особистостей, перші почуття, що зароджуються у шкільні роки. Проте Нестайко розширив коло проблем, зокрема показав, що суспільне й соціальне розшарування позначається на поведінці, рисах характеру тощо. Проблемами вважає автор і зайнятість батьків або ж навпаки їхня надмірна (частіше, бабусь і дідусів) опіка, житлові проблеми, формування сили волі, любов і байдужість до чужих, але близьких по духу людей, страх і боягузливість як вада, яку можна викоренити, побачивши її потворність і в іншій людині. Всеволод Зіновійович не заглиблюється у проблеми соціальні, у нього немає гострих непримиренних конфліктів, оскільки мета його інша — показати читачеві, як можна змінити себе, стати кращим, добрішим. Епікурейське ставлення до життя, тверда впевненість, що воно прекрасне, треба тільки знайти себе, може, й шляхом спроб, помилок, але вперто завойовувати своє місце під сонцем завдяки характеру (а не його відсутності) і вчинкам. У Нестайка немає нав'язливої дидактики, але ази виховання дітей є наскрізними у творах. Часто автор застосовує метод від протилежного: що трапляється внаслідок непродуманого і неправильного, загалом шкідливого вихован-

ня. Аллочка Гриціанська стала егоїстичною і невдячною, оскільки батьки своїми вчинками самі спровокували це. Або ж Шурик Нечипоренко, якому бракувало чоловічого виховання, перетворився на невпевненого тюття: «На Богу свічка, ні чорту кочерга».

Персонажі повістей можна згрупувати за віковими особливостями — дорослі і діти, а також за соціальними категоріями та родинними зв'язками — вчителі, батьки, бабусі та дідусі, сусіди, а також охоронці порядку, випадкові свідки подій тощо. Усі вони наділені характерними рисами, але одночасно це вихоплені з життя і талановито відображені через художні образи типи людей. Зокрема, дитячі типажі поділяються на кілька груп: це невпевнені та боягузливі хвальки і «герої» власних вигаданих історій (Спасокукоцький і Кукуєвицький, Вася Тараненко); типові невдахи, критики чужих вчинків, схильні похулганити і сховатись за чужими спинами, проте не здатні чинити опір сильнішим (Гришка Гонобобель); тихенькі, сумирні, скромні, але в неординарних ситуаціях здатні на справжній вчинок (Антоша Дудкін, Галочка Білан і Светочка Черненко, Ірочка Гнатюк, Толя Красиловський, Юра Хитрюк, Шурик Нечипоренко); заводії, лідери, авторитети в класі, які у скрутну хвилину, коли необхідне швидке і практичне рішення, пасують (Ігор Дитруха); великодушні, співчутливі, які роблять добрі справи, не афішуючи це (Люба Маркотан). А ще сам автор виокремлює таку категорію: «У кожному класі є такі хлопчики і дівчатка, про яких більшість учнів нічого певного і сказати не можуть. <...> Тихенькі, непомітні, невиразні вони якісь. І у навчанні видатних успіхів не виявляють, і у поведінці — ні вибриків, ні приколів, ні будь-яких вчинків, які б запам'ятовувалися» [5, с. 259]. Особливості творення образів у тому, що автор розкриває їх у дії, вчинках, а також через характеристику іншими персонажами. Нестайко описує портрети, підкреслюючи якусь характерну рису, особливість персонажа. Наприклад: «У нього великі лупаті блідо-голубі очі, нахабні й глузливі. «Голі очі». <...> Все обличчя в дрібному ластовинні, немов якийсь жар-тівник-маляр бризнув на нього золотавою фарбою. А волосся, мов жар, яскраво-червоного кольору» [5, с. 67]. Це портрет Тимка Довганюка, загалом хорошого і доброго хлопця, люблячого сина, який не знайшов порозуміння з однолітками у дворі, оголосив їм війну, став самотнім і неприкаяним. Тому й таке поєднання у зовнішності: неординарність, яскравість і, одночасно, злість та глузливість.

У Нестайка немає чіткого поділу на позитивних чи негативних персонажів, у нього майстерно, тонко і мудро змальовано типажі дітей, якими вони є: зі своїми вадами і чеснотами, звичками, проблемами, радощами. Одночасно вони індивідуалізовані, кожен має родзинку, яка відрізняє його від інших. І таким чином 5-Б клас складається з оригінальних «екземплярів», як, зрештою, і 5-А.

Серед персонажів дорослих виокремлюються учителі — Марія Василівна, вчителька математики, яка ставила «страхолюдні» оцінки: одиниця з обманом, трійка з двома мінусами, четвірка з трьома мінусами, п'ятірка з плюсом, просто плюс тощо, які були скоріше моральним додатком до шкільних оцінок. Вовка Онищенко, спортсмен, стрибун у воду, за одиницю з обманом (бо не зізнався, що не виконав домашнє завдання, коли вчителька запитала про це) подумки назвав її «старорежимською смішнячкою, <...> якій працювати не в сучасній школі, а в пансіоні для шляхетних дівиць». Проте коли цю вчительку проводили на пенсію, вчитель фізкультури, який виявився її колишнім учнем, привселюдно зізнався, що саме Марія Василівна спонукала стати вчителем і взагалі тим, ким став він (і багато інших випускників), — справжньою людиною.

Іринарх Іванович (повість «П'ятірка з хвостиком») — учитель праці, який має дуже багатий життєвий досвід, золоті руки і велике бажання передавати свої знання. Проте автор «уводить в оману» читача описом зовнішності. Вона у Іринарха Івановича професорська: «Фетровий капелюх із шовковим кантом. Синій костюм-трійка. Сліпучо-біла сорочка, краватка. У руках — валізка-дипломат. Якщо до цього додати благородні риси немолодого обличчя, поважну, досить огрядну статечну фігуру, то вийде портрет члена-кореспондента Академії наук або художнього керівника столичного театру» [5, с. 184]. І от у майстерні цей чоловік одягає спецівку, дістає з дипломата інструменти і стає вчителем праці (і неабияким), а ще — вчителем життя. Такі персонажі наділені ще й індивідуалізованим мовленням: «по-опруо-осимо-оти-шу-у» — так починала уроки Марія Василівна, «дорогі мої товаришочки сини й дочки», «завзятушники-передовушники» — улюблені примовки Іринарха Івановича.

Ще один персонаж — Вадим Григорович, директор школи, «був людиною незвичайною. Любив усе нове, прогресивне. І сміливо, як то кажуть, впроваджував оте все у життя», причому дуже енергійно, бо «енергії в нього не менше, ніж в атомного реактора» [5, с. 111–112].

Батьки здебільшого не фігурують в оповіданнях на першому плані. Основний акцент автор робить на тому, яка їхня реакція на вчинки своїх чад. Звідси й виявляються позитивні чи негативні аспекти виховання дітей. Характери, поведінка дітей — це наслідок виховання дорослими: татами, мамами, бабусями, дідусями, сусідами тощо. Лише в окремих оповіданнях образи батьків індивідуалізовані. Зокрема, коли йдеться про маму й тата Аллочки Граціанської та Люби Маркотан. Загалом автор дає кілька штрихів, які дозволяють читачеві зробити висновок про те, чому красуня Аллочка виростає егоїстичною і байдужою у, на перший погляд, хорошій сім'ї. Ставлення батьків до сусідки Надії Василівни було аж надто практичним і егоїстичним: поки вона виховувала їхню доньку, як рідну дитину, вони

раділи і забули, яку ж роль відіграють самі у цьому процесі. Усвідомлення, що чужа людина стала ріднішою за батьків, (під час сімейного свята Аллочка простодушно зізналася, що найбільше любить саме бабу Надю) спонукало не стільки змінитися самим, скільки знайти заміну — рідну бабусю з Одеси, а про ту, що стільки років була єдиною вихователькою, забули всі, і сама Аллочка також. Образ сусідки Надії Сергіївни виписаний філігранно і з любов'ю. Ця самотня жінка добра, щира, безкорислива і романтична. Вона живе ще спогадами про покійного чоловіка, у неї старомодний затишок у квартирі, запах улюблених парфумів «Манон», які дарував чоловік, — все це описано так, що очевидно, на чиєму боці авторська симпатія. Іноді сусіди є лакмусовим папірцем, через який розпізнаються головні герої («Операція «Чорна пантера — 2»). Часом це додатковий штрих для розкриття характеру («Шурик Бабенко», «Толя Красиловський»).

Дуже тонко Нестайко акцентує на ґендерних аспектах. Хлопчачі та дівчачі риси не піддаються критиці, оскільки автор мудро показує несхожість статей і підкреслює абсолютну важливість жіночності у дівчат і мужності у хлопців. Адже коли хлопці і Ніна Макарова (Макар, Макароніна, яка вважала, що дівчинкою народилася випадково) розгубилися (Ніна серйозно поранилася, падаючи з дерева), то скромні і тихі Галочка Білан та Светочка Черненко, «які уособлювали все дівчаче», дуже вправно вийшли зі скрутного становища: відірвали від плаття смужку, перев'язали рану і понесли подругу на руках, як на стільчику.

Образ автора штрих-пунктирно окреслено в усіх повістях: це іронічний, дотепний, усміхнений вигадник, проте найбільш виразно він вималювався в повісті «Супер «Б»...». Це «капітан Галтер», насправді пенсіонер-бухгалтер, мрійник і романтик, який мав дачу-корабель з капітанським місточком, підзорну трубу і за жодні гроші не погодився продати свій скарб. Він любить дітей, майстерно розповідає про морські пригоди, влаштовує розиграші, а життєве кредо формулює так: «Життя мусить бути цікавим. <...> Воно дається один раз, і жити нудно — злочин! Недарма нудьга і зневіра вважаються одним із найтяжчих гріхів... занепадати духом ніколи не слід. Треба боротися за своє щастя» [5, с. 271]. Автор впізнаваний і через автобіографічні деталі: захоплення мандрами, пригодницькими творами, мрією стати капітаном далекого плавання, навіть наявністю вади зору — дальтонізму. Отож, сформульоване кредо капітана Галера є основною ідеєю усіх творів Всеволода Нестайка, які написані про школу, дитинство, пригоди.

Основна тональність аналізованих творів гумористична. Саме так, з доброю посмішкою Нестайко починає розповідь у першій із повістей: «Обережненько, навшпінючках ходімте ... до дверей, на яких висить табличка «5-Б клас». Прочиняємо нишком двері. Зазираємо одним оком... Є! Всі на місці! Сидять гарненько. Обличчя зосереджені, серйозні. Ні тобі усмішки,

ні тобі витівки якоїсь. Не діти, а янголи. Що таке?.. Може, ми не туди потрапили? Хіба про таких напишеш повість? Може, ходімте до іншого класу? Пошукаємо справжніх живих учнів?..» [5, с. 5].

Гоголівським стилем автор послуговується у багатьох творах, зокрема, в аналізованих повістях. Це риторичні питання, питальні і стверджувальні речення, адресовані читачеві: «Ви коли-небудь ліпили сніговика?.. Ну, тоді, звичайно, знаєте, яка це весела й разом з тим копітка праця»; «Антоша Дудкін — це Антоша Дудкін. І ви його ще не знаєте. А, може, ні я, ні ви так би і не знали Антошу Дудкіна, якби...»; «Гришку Гонобобеля, ви, певна річ, знаєте. Його всі знають. Його важко не знати. О!.. Чуєте?.. Ні! То не землетрус, не пожежа, не стихійне лихо... То Гришка Гонобобель розважається на перерві»; «Чому він капітан Буль, питаєте?.. Ну це дуже просто»; «Якщо ви скажете, що найбільша для вас у житті радість — мити посуд, особливо масні каструлі, що ви ладні у будь-яку мить проміняти гру у футбол, у класи, у що завгодно на миття посуду, щоб тільки пошкрябати пригоріле дно, — я вам, вибачте, не повірю».

Нестайко поєднує у своїх повістях елементи пригодницької та реалістичної прози, асимілюючи жанри. Таким чином, ці твори мають ознаки жанру, який можна називати шкільною пригодницькою повістю в оповіданнях. Логічно, що це відображається на стильових особливостях повістей. Поєднання реалістичних і романтичних ознак і гумористичне забарвлення розповіді є стилетворчими компонентами. Для описів шкільних буднів, побуту, відпочинку характерний реалізм, у той час як пригоди описані за правилами романтичного канону: таємниці, натяки, загадки, їх розплутування, що провокує героїв на нові пригоди. Але гумористична тональність превалює: «Так історично склалося, що в перший день у першому класі вчителька посадила їх за першу парту перед самісіньким своїм носом»; «Так уже ведеться, що відколи існує світ, «ашники» й «бешники» змагаються між собою», «Пункт восьмий правил для учнів глаголить»; «<...> в учнів, яким випало чергувати, того дня були «перебої з кадрами». Мова персонажів — це характерна дитяча лексика з просторічними, зменшувально-пестливими або навпаки, згрубілими, емоційними та експресивними словами, словосполученнями, реченнями: «піжон», «пігмеї», «молоток», «...ох, як же ж тобі хочеться бути хоч на крапельюшечку, хоч на сантиметрушечку вищим», «І я виліз на отаке здоровеннецьке дерево», «Ех ти, манна каша-простокваша! Уже скисли!», «Ну — все!.. Капець!..», «Ти що, амеба, не розумієш?», «Той президент Вовочка, інфузорія, не сьогодні-завтра зганьбить себе. От побачите!», «Атавізм не атавізм, але той, хто має фізичну силу, дає по пиці тому, хто її не має», «От ви смієтесь, а якби справді зробити щось таке, щоб і Супер-Джон ротяку роззявив!», «Ну, паразити! Я вас від ганьби врятувати хочу, а ви...», «Ах, як він грає у футбол!»

Отже, проаналізувавши шкільні повісті Всеволода Нестайка можна зробити висновок, що найважливішими стилетворчим чинниками є особистісні дані: світогляд, характер, захоплення письменника. Зокрема, це вплинуло на вибір жанру, проблематики і тематики творів. Характерними ознаками ідіостилу письменника є поєднання реалістичних, романтичних та гумористичних прийомів у зображенні персонажів, подій, пригод тощо. Аналізовані тексти стали класикою у підлітковому читанні завдяки широті автора, ненав'язливому виховному впливові, майстерно витвореному світові пригод, таємниць і загадок, незвичайній композиції, нестандартності образів-персонажів, самобутності нарації та відшліфованій, але живій розмовній мові.

Непересічний талант і майстерність письменника забезпечила йому і творче довголіття, і гідне місце в історії української та світової літератури для дітей.

Література

1. Всеволод Нестайко про маму, дітей та небо : 11 думок [Електронний ресурс] / В. Нестайко — Режим доступу : <http://www.depo.ua/ukr/life/vsevolod-nestayko-o-30012015000500>
2. Кацун Ю. Всеволод Нестайко «Незалежність України залежить від української дитячої літератури» [Електронний ресурс] / Ю. Кацун. — Режим доступу : <http://www.webcitation.org/6HZLyl1me>
3. Кухар-Онишко О. С. Індивідуальний стиль автора : генезис, структура, типологія : монографія / О. Кухар-Онишко. — К. : Вища школа, 1985. — 174 с.
4. Нестайко В. Від автора [Електронний ресурс] / В. Нестайко // Джерело. — Режим доступу : <http://www.webcitation.org/6HZM2kvKq>
5. Нестайко В. Супер «Б» з «фрикадельками» : повісті / В. Нестайко. — К. : Країна Мрій, 2013. — 288 с.
6. Палиевский П. Постановка проблемы стиля / П. Палиевский // Теория литературы. — Т. 3. Стиль. Произведение. Литературное развитие. — М. : Наука, 1965. — С. 7–33.
7. Сакулин П. Теория литературных стилей / П. Сакулин. — М. : Мир, 1927. — 74 с.

**VSEVOLOD NESTAİKO'S SCHOOL NOVELETTES:
INDIVIDUAL STYLE FEATURES**

Vsevolod Nestaiko is a classic of children's literature, an author of 30 multi-genre texts: novelettes, short stories, tales, plays for children of all ages. This article attempts to outline individual style of Vsevolod Nestaiko on the example of school stories. The problem of individual style is given to a special consideration in literary criticism. Among the factors forming the artist's outlook there are such as his lifestyle, aesthetic ideal, creative method, folk and literary traditions, genre laws. The artist's personality is of great importance: his character, nature, aesthetic preferences, hobbies, talents. It necessarily affects not only the writing style, but also the choice of theme, genre, and key of a story. Favourite themes of Nestaiko's works are adventures, childhood and school. As for genres, we can talk about their diversity, but the most popular one is an adventure story. Nestaiko wrote several novelettes on this topic: «One with deception», «Five with the tail» (in a new author's edition «Twelve and a little more») and «Super «B» with meatballs» which according to the problems and themes can be defined as school stories. Nestaiko is a master of contexture. The speciality of school stories composition is that they have a frame: the first and the last story is exposure to the class as a whole, all others are stories about this team's members. Nestaiko's virtuosity is expressed in a combination of different methods of the contexture development: from general to fragmentary and vice versa (within each of the novels). In the story «Super «B» with meatballs» every story is an adventure, there are eleven stories. Local themes are reflected in the titles and at the same time, the essence of adventure that happened to the whole class or certain students.

Time and space are determined by genre and theme, these events at school and out of school that is the period of study and leisure. Events at school are usually associated with atypical situations at the lessons and during breaks. Out of school adventures take place in the yards near the houses where pupils live, outside the city, in the botanical garden and so on. It is referred to a local space that is direct place setting and local time, when those events or adventures occur.

Problems the writer raises are serious and deeply rooted in the moral, ethical principles and norms. In the story «Super «B» with meatballs» Nestaiko expanded range of problems; in particular he showed that social stratification that is reflected on behaviour and traits. However, Vsevolod Nestaiko does not strike into social problems, he has no sharp irreconcilable conflicts because his has another goal — to show the reader how it is possible to change himself,

become better and kinder. Nestaiko has no obtrusive didactics, but the basics of bringing up are thorough in the works. The author often uses the method of contradiction: that happens due to inconsiderate and wrong generally harmful education. Allochka Hrytsianska became selfish and ungrateful as her parents themselves provoked it. The same thing is with Shuryk Nechyporenko, who lacked male education and turned into a wimp: «Neither fish nor flesh».

Characters of the stories can be grouped by age features — adults and children, also by social categories and family ties: teachers, parents, grandparents, neighbours, as well as guards, casual witnesses and others. They are endowed with distinctive features, but at the same time, they are people types snatched from life and ably reflected through the images. In particular, children's character types are divided into several groups: unconfident and coward boasters and «heroes» of their own fictional stories; typical pessimists, critics of someone's doing; quiet and modest children who are capable of real action in extraordinary situations; instigators, leaders, authorities in a class who give in difficult times; generous, compassionate, who do good deeds, without advertising it; lonely abandoned children who are not admitted to the group. Nestaiko has no clear separation into positive or negative characters; he skilfully, gently and wisely depicts children as they are, with their vices and virtues, habits, problems, joys. The basic tone of the narration is humorous. The author uses Hohol's style. In particular, these are rhetorical questions, interrogative and affirmative sentences addressed to the reader: «Have you ever made a snowman? Well, then you are sure to know what a funny and at the same time painstaking work it is»; «You certainly know Hryshka Honobobel, matter of course. Everybody knows him. It's difficult not to know him».

Nestaiko combines elements of adventure and realistic prose in his stories, assimilating genres. Thus, these works have features of school adventure novelette in stories. The combination of realistic and romantic features and humorous colouring of the stories are style creating components. Realism characterises stories about school everyday life, routine, vacation, while the adventures are described by the rules of the Romantic canon: secrets, hints, puzzles, their unravelling, that provokes characters to do new ones. So, the analyzed texts reflect the main features of Vsevolod Nestaiko's individual style: humorous tone of the narration, masterfully created world of adventures, mysteries and puzzles, unusual composition, non-standard images and characters, narration identity, lively unordinary language and unobtrusive educational potential.

Keywords: *style creating factors, individual style, genre, themes, composition, time space, school adventure novelette, Vsevolod Nestaiko.*